

Міжнародна
організація
праці

+ SAFETY
HEALTH
FOR ALL

- **Посібник із розроблення законодавства з питань БЗР**

Copyright © Міжнародна організація праці, 2021
Вперше опубліковано у 2021 р.

На видання Міжнародного бюро праці поширюється видавниче право згідно з Протоколом 2 Загальної конвенції про авторське право. Однак короткі витяги з них можуть передруковуватися без спеціального дозволу за умови зазначення джерела. Звернення щодо передруку або перекладу потрібно надсилати до Відділу публікацій МОП (видавничі права та дозволи) за адресою: International Labour Office, CH-1211 Geneva 22, Switzerland або електронною поштою: rights@ilo.org. Міжнародне бюро праці вітає такі звернення. Робити копії цієї публікації можуть бібліотеки, інститути та інші користувачі відповідно до виданих їм ліцензій для цієї мети. Інформацію про організацію інтелектуальної власності у вашій країні розміщено на сайті www.ifrro.org.

Посібник із розроблення законодавства з питань безпеки та здоров'я на роботі

ISBN: 9789220365649 (print) 9789220365656 (web PDF)

Найменування, які використовують у публікаціях МБП, відповідають практиці ООН, а подані в них матеріали не означають відображення будь-якої точки зору Міжнародного бюро праці на правовий статус країни, регіону чи території або їхньої влади, а також демаркації їхніх кордонів.

За погляди, відображені в опублікованих авторських статтях, дослідженнях та інших матеріалах, відповідають виключно їхні автори, а публікація не означає погодження з цими поглядами з боку Міжнародного бюро праці.

Посилання на найменування фірм чи комерційних продуктів або процесів не означає їх схвалення з боку Міжнародного бюро праці, відсутність посилань на певну фірму, комерційний продукт чи процес не свідчить про їх несхвалення. Інформацію про публікації МОП та цифрові продукти можна знайти за посиланням www.ilo.org/publns.

Українською мовою перекладено за підтримки Проєкту МОП за фінансування ЄС «[На шляху до безпечної, здорової та задекларованої праці в Україні](#)».

- **Посібник із розроблення законодавства з питань БЗР**

Передмова

Посібник із розроблення законодавства з питань безпеки та здоров'я на роботі підготовлений у межах Провідної програми МОП [«Безпека + здоров'я для всіх»](#), спрямованої на покращення стану безпеки та здоров'я працівників усього світу шляхом розбудови культури запобігання. З цією метою ця глобальна програма прагне, серед інших завдань, створити сприятливі національні нормативно-правові рамки з БЗР, оскільки вони є основою безпечного і здорового робочого середовища.

Рациональне, комплексне й орієнтоване на запобігання законодавство з питань БЗР, узгоджене з міжнародними трудовими нормами й розроблене з урахуванням сучасних законодавчих моделей та передової порівняльної практики країн, є основоположним стовпом сильних національних систем БЗР. Крім того, воно є неодмінною умовою формування і підтримання культури запобігання як на національному рівні, так і на рівні підприємства.

Підготовка цього посібника є відповіддю на [Глобальну стратегію з БЗР](#), ухвалену на 91-й сесії Міжнародної конференції праці у 2003 році, в якій МОП запропоновано надати допомогу в зміцненні спроможності партнерів для розвитку, опрацювання і розповсюдження знань про застосування міжнародних трудових норм і національного законодавства з питань БЗР як передумови формування культури запобігання.

Мета посібника полягає в задоволенні потреб урядів, роботодавців і працівників шляхом обґрунтування законодавчого процесу, спрямованого на розроблення нормативної бази з БЗР, яка відрізняється конкретністю та врахуванням особливих і нових викликів, пов'язаних із запобіганням нещасним випадкам на роботі та професійним захворюванням. Для досягнення цієї мети в посібнику визначаються та висвітлюються основні принципи й компоненти раціонального, комплексного й ґрунтованого на запобіганні комплексного закону про БЗР, який побудований за сучасним підходом до регулювання. У ньому обговорюються різні варіанти формулювання певних компонентів і наводяться приклади з практики країн із різними правовими традиціями, що дає змогу збагатити та розширити погляди читачів.

Посібник покликаний виконати подвійне завдання: підтримати законодавців у виявленні прогалин у правовій базі у порівнянні з міжнародними трудовими нормами та допомогти їм у розгляді різних варіантів побудови законоположень, які можуть слугувати для задоволення потреб країни з урахуванням конкретних умов у ній.

Сподіваємося, що технічні матеріали, з яких складається цей посібник, дадуть нашим партнерам необхідні знання та ідеї для плідної та продуктивної участі у вдосконаленні та зміцненні законодавчої бази з БЗР, здатної відповісти на численні зміни у світі праці.

Жоакім Пінтаду Нунеш

Керівник Відділу адміністрації праці,
інспекції праці й безпеки та здоров'я на роботі
(LABADMIN/OSH)

Скорочення

ОСЗР	Основні служби здоров'я на роботі
КЕЗКР	Комітет експертів із застосування конвенцій та рекомендацій
СТР	Страхування від травматизму на роботі
ЄС	Європейський Союз
EU-OSHA	Європейське агентство з безпеки та здоров'я на роботі
ВВП	Валовий внутрішній продукт
ІСОН	Міжнародна комісія зі здоров'я на роботі
МОП	Міжнародна організація праці
Керівні принципи МОП-БЗР 2001	<i>Керівні принципи із систем управління безпекою та здоров'ям на роботі</i>
МТН	Міжнародні трудові норми
ISSA	Міжнародна асоціація соціального забезпечення
LEGOSH	Глобальна база даних МОП про законодавство з питань безпеки та здоров'я на роботі
ММСП	Мікро-, малі та середні підприємства
OSHA	Управління з безпеки та здоров'я на роботі
БЗР	Безпека та здоров'я на роботі
ЗІЗ	Засоби індивідуального захисту
ЦСР	Цілі сталого розвитку
ВООЗ	Всесвітня організація охорони здоров'я

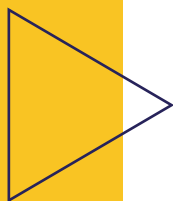
Подяка

Концепцію Посібника із розроблення законодавства з питань безпеки та здоров'я на роботі розробила Цветомира Радославова, яка очолила його підготовку під технічним керівництвом і наглядом із боку Жоакіма Пінтаду Нунеша й Ненсі Леппінк. Допомогу в дослідженнях і розробленні тексту посібника забезпечила Джессіка Стірлінг.

У розробленні посібника були використані технічні знання і досвід численних співробітників МОП, що представляли різні департаменти та представництва на місцях. Ми хотіли б висловити нашу щирю вдячність Маріалаурі Фіно та Еріці Мартін (NORMES) і Джулії Лір (LABOUR LAW), які рецензували проєкти посібника й надали багато детальних пропозицій. Ми також хотіли б від щирого серця подякувати колегам із відділу LABADMIN/OSH та спеціалістам із питань безпеки та здоров'я на роботі, адміністрації праці та інспекції праці на місцях, які надавали неоціненні поради на всіх етапах розроблення цього посібника. Це Амін Аль-Врейдат, Ана Каталіна Рамірес, Ендрю Крістіан, Аріель Піно, Арсеніо Фернандес, Кармен Буено, Фелікс Мартін Даза, Фернандо Гарсія, Франклін Мучірі, Фредерік Лейне-Ауер, Халім Хамзауї, Італо Кардона, Махандра Найду, Райнер Притцер, Шнайдер Гатакві Сервера, Цуйосі Кавакамі, Валентин Мокану та Юка Уджіта. Також висловлюємо подяку Енн Марі Ла Роза і Крістіні Льоре за їхні поради щодо матеріалів стосовно систем страхування від травматизму на роботі, а Ані Торієнте, Клер Хобден, Естебану Тромелю, Юргену Менце, Катерині Ландюйт і Наталії Поповій — за поради до розділу 6 стосовно положень про захист працівників вразливих категорій.

Дякуємо стороннім експертам, які допомогли сформуванню змісту посібника: Шону Куні, Робіну Стюарту й Полу Елмонду. Ми хотіли б також висловити вдячність стороннім експертам, які надали свої поради, зокрема Девіду Уолтерсу, Емілі Спілер і Кетрін Ліппел.

Редактором стислого огляду виступив Майкл Роуз. Графічний дизайн і макет публікації підготував Мауріціо Костанца.

Зміст

Вступ	РОЗДІЛ 01	Еволюція законодавства про БЗР: від перших законів про БЗР до сучасної законодавчої бази з БЗР
Обов'язки установ у контексті національних систем БЗР та інструментів управління БЗР	РОЗДІЛ 03	РОЗДІЛ 02 Комплексний закон про БЗР — сфера застосування й охоплення
Обов'язки та права з БЗР	РОЗДІЛ 04	РОЗДІЛ 05 Представники працівників із БЗР
Служби здоров'я на роботі	РОЗДІЛ 07	РОЗДІЛ 06 Положення про захист уразливих категорій працівників
Спеціалісти з БЗР	РОЗДІЛ 08	РОЗДІЛ 09 Системи збирання даних: реєстрація, повідомлення і статистика
Порушення у сфері БЗР і покарання за них	РОЗДІЛ 11	РОЗДІЛ 10 Забезпечення додержання законодавства про БЗР
Методи розроблення законодавства	РОЗДІЛ 12	

Таблиці

Таблиця 1. Витрати, спричинені незадовільними стратегіями БЗР або їх відсутністю

Таблиця 2. Вигоди від наявності ефективних стратегій БЗР

Таблиця 3. Найважливіші МТН із БЗР та інспекції праці

Таблиця 4. Комплексні, основані на запобіганні закони про БЗР

Таблиця 5. Основні етапи законодавчого процесу

Таблиця 6. Орієнтовний перелік відповідних зацікавлених сторін

Таблиця 7. Правові акти, класифіковані згідно з їхнім обов'язковим/необов'язковим характером і порядком розроблення

Таблиця 8. Переваги й недоліки закону про працю/трудоного кодексу з положеннями про БЗР у порівнянні з окремим законом про БЗР

Таблиця 9. Різні види норм у сфері БЗР

Таблиця 10. Варіанти формулювання

Таблиця 11. Контрольний перелік вимог щодо підзвітності державних установ, відповідальних за питання БЗР

Таблиця 12. Цикл P-D-C-A, використовуваний в контексті системи управління БЗР

Таблиця 13. Перелік міжнародних трудових норм із БЗР

Таблиця 14. Права/повноваження представників працівників і встановлені в МТН обов'язки роботодавців

Таблиця 15. Компоненти закону

Рисунки

Рис. 1. Структура посібника

Рис. 2. Фрагментація ринку праці

Рис. 3. Ієрархія законодавства про БЗР

Рис. 4. Кількість країн з окремим законом про БЗР

Рис. 5. Модель спільної відповідальності

Рис. 6. Категорії осіб, яких можна вважати «працівниками» за законом про БЗР

Рис. 7. Установи, які утворюють національну систему БЗР

Рис. 8. Ієрархія заходів контролю

Рис. 9. Медичні огляди впродовж трудової діяльності працівника

Рис. 10. Керівні принципи МОП із систем управління БЗР: цикл постійного вдосконалення

Рис. 11. Зв'язок між ступенем представництва працівників і ефективністю у сфері БЗР

Рис. 12. Представники працівників на рівні підприємства: регіональний, галузевий і національний рівні

Рис. 13. Поступове розширення охоплення працівників послугами із ЗР у Колумбії

Рис. 14. Збільшення відсоткової частки зайнятих працівників, охоплених послугами із ЗР у Колумбії

Рис. 15. Поточний охоплення категорій працівників послугами із ЗР у Колумбії

Рис. 16. Спрощене зображення процесу акредитації служб ЗР в Іспанії

Рис. 17. Види винності

Рис. 18. Фактори, що обтяжують провину, призводять до більш суворого покарання за порушення законів про БЗР

Вступ

1. Потреба у всеосяжному, основаному на запобіганні управлінні та законодавстві в галузі БЗР: аргументація	29
2. Національна система БЗР	31
3. Посібник із розроблення законодавства з питань безпеки та здоров'я на роботі	32
3.1 Концепція	32
3.2 Цілі	33
3.3 Аудиторія	33
3.4 Сфера охоплення і обмеження	33
3.5 Підґрунтя і контекст	35
3.6 Методологія і строки	35
4. Як користуватися цим посібником	37
4.1 Структура	37
4.2 Способи використання	38
4.3 Основні етапи законодавчого процесу	38
5. Умовні позначення	41

1. Вступ	45
2. Стислий огляд еволюції законодавства про БЗР	45
2.1 Перші закони про БЗР: ера фабричних законів	46
2.2 Підйом систем компенсації	46
2.3 Перші міжнародні трудові норми з БЗР	46
2.4 Слабкі сторони перших законів про БЗР	46
2.5 Розвиток сучасного підходу до регулювання	47
2.6 На шляху до системного управління БЗР	48
2.7 Наголос на принципі запобігання	48
2.8 Останні події у сфері законодавства	48
3. Міжнародні трудові норми з БЗР: віхи еволюції законодавства про БЗР	49
4. Сучасні виклики для законодавства про БЗР	52
5. Сучасні законодавчі бази з БЗР	53
5.1 Склад сучасних законодавчих баз із БЗР	53
5.2 Який вид правового акта обрати для регулювання БЗР?	56
5.3 Яким видом норм користуватися для розроблення законів і нормативних актів про БЗР?	58
5.4 Що робить законодавство про БЗР ефективним?	60

1. Вступ	69
2. Універсальність комплексних законів про БЗР	69
2.1 Загальне застосування комплексних законів про БЗР	69
2.2 Можливість виключати категорії працівників у виняткових випадках	70
2.3 Можливість виключати галузі економічної діяльності у виняткових випадках	71
3. На кого поширюється дія закону про БЗР?	72
3.1 Застосування нових понять замість поняття «роботодавець» або на додаток до нього	74
3.2 Поширення обов'язку роботодавця на осіб, які не перебувають із ним у трудових відносинах	76
3.3 Розширення визначення поняття «роботодавець» за межі традиційних трудових відносин	77
3.4 Установлення спільної відповідальності	78
3.5 Розширення терміна «найманий працівник» або «працівник» із включенням до нього осіб, які не перебувають у трудових відносинах, на додаток до осіб, які перебувають у таких відносинах	80
4. Коли й де застосовуються обов'язки за законом про БЗР?	82
5. Якою є сфера охоплення терміна «безпека та здоров'я на роботі»?	84

1. Вступ	91
2. Основні міркування під час створення установ, відповідальних за питання БЗР	92
3. Створення установ, відповідальних за питання БЗР, у національних системах БЗР і визначення їхніх обов'язків у законодавстві про БЗР	95
3.1 Міністерства, відомства і спеціалізовані підрозділи з питань БЗР	96
3.2 Служба інспекції праці	98
3.3 Національний тристоронній консультативний орган, що опікується питаннями БЗР	101
3.4 Орган, що проводить наукові дослідження й надає інформацію в галузі БЗР	104
3.5 Суб'єкти, що надають послуги з БЗР	106
3.6 Координація систем страхування на випадок травматизму на роботі	107
4. Координація і співпраця між установами, до компетенції яких входять питання БЗР	113
5. Основні інструменти управління БЗР: національна політика, національна програма й національний профіль	114
5.1 Національна політика в галузі БЗР	115
5.2 Національна програма з БЗР	116
5.3 Національний профіль із БЗР	118

1. Вступ	125
2. Загальний і головний обов'язок роботодавця з БЗР	126
3. Конкретні обов'язки роботодавця з БЗР	127
3.1 Обов'язок проводити оцінювання ризиків	128
3.2 Обов'язок розробляти політику і план підприємства з БЗР	132
3.3 Обов'язок надавати працівникам інформацію з питань БЗР	134
3.4 Обов'язок консультуватися з працівниками й забезпечувати можливість їхньої участі в управлінні БЗР	135
3.5 Обов'язок забезпечувати підготовку працівників із питань БЗР	138
3.6 Обов'язок безкоштовно надавати працівникам ЗІЗ, обслуговувати їх і забезпечувати їх належне використання	140
3.7 Обов'язок розробляти плани дій на випадок надзвичайних ситуацій і надання першої допомоги	142
3.8 Обов'язок забезпечувати побутове обслуговування на роботі	144
3.9 Обов'язок ужити коригувальних заходів, перш ніж вимагати від працівників повернутися до роботи, коли працівники повідомили роботодавця про наявність безпосередньої та серйозної небезпеки для їхнього життя або здоров'я	145
3.10 Обов'язок забезпечити спостереження за станом здоров'я працівників	146
3.11 Обов'язок реєструвати нещасні випадки на роботі, нещасні випадки по дорозі на роботу та з роботи, професійні захворювання й аварійні ситуації, повідомляти про них і розслідувати їх	151
3.12 Обов'язок забезпечити наявність на підприємстві компетентних і досвідчених спеціалістів із БЗР	153
3.13 Обов'язок впровадити систему управління БЗР	156
3.14 3.14 Обов'язок співпрацювати в управлінні БЗР у спільно використовуваних робочих зонах	160
4. Обов'язки роботодавців із БЗР щодо конкретних ризиків або галузей	161
5. Обов'язки з БЗР осіб, які розробляють, виготовляють, імпортують або постачають речовини, механізми та обладнання для використання в робочих зонах	163
6. Обов'язки працівників із БЗР	166
6.1 Обов'язок уживати розумних заходів для захисту власної безпеки та здоров'я і безпеки та здоров'я інших осіб	166
6.2 Обов'язок дотримуватися інструкцій щодо БЗР	167
6.3 Обов'язок правильно користуватися пристроями безпеки та засобами захисту	168
6.4 Обов'язок співпрацювати з роботодавцем	169
6.5 Обов'язок повідомляти про ситуацію, яка, на думку працівника, може становити небезпеку	169
6.6 Обов'язок повідомляти про нещасний випадок, ушкодження здоров'я та небезпечну подію	170
6.7 Обов'язки з БЗР працівників, які виконують управлінські функції або обіймають певну керівну посаду	171
6.8 Заборони для працівників	171
7. Права працівників із БЗР	172
7.1 Загальне право на безпечні та здорові умови праці	172
7.2 Конкретні права, що стосуються БЗР	172
7.3 Право працівників на інформацію та підготовку з питань БЗР і на виправлення помилкових даних про їхнє здоров'я у зв'язку з роботою	174
7.4 Право на консультації та участь у процесі ухвалення рішень щодо безпеки та здоров'я	175
7.5 Право залишити місце, де виникла безпосередня й серйозна небезпека, без неправомірних наслідків і утриматися від повернення до нього, поки небезпека зберігається	176
7.6 Права працівників у випадку, якщо подальше перебування на робочому місці, де зберігається ризик, є небажаним із медичної точки зору	178
7.7 Право обирати представника (представників) із БЗР	180
7.8 Право на захист від заходів впливу	180

1. Вступ	189
1.1 Визначення терміна «представники працівників»	189
1.2 Ефективність механізмів представництва працівників із БЗР і обґрунтування необхідності їх регулювання	190
1.3 МТН, що вимагають представництва працівників	192
1.4 Форми представництва працівників із БЗР	193
2. Функції, права й повноваження представників працівників	195
2.1 Основні функції, виконувані виборними представниками працівників із БЗР	195
2.2 Установлені законом права й повноваження на підтримку представників у виконанні ними своїх функцій	196
2.3 Права й повноваження представників працівників, які не працюють на цьому підприємстві	201
2.4 Право порушувати провадження і брати в них участь	204
3. Захист представників працівників	204
4. Представники працівників із БЗР на підприємстві	207
4.1 Право бути обраним представником працівників із БЗР на підприємстві	208
4.2 Порядок обрання представників працівників із БЗР на підприємстві	209
4.3 Термін повноважень представників працівників із БЗР	210
4.4 Обставини, за яких представники працівників із БЗР можуть бути зняті з посади	210
4.5 Заповнення непередбачених вакансій	211
5. Комітети з БЗР на підприємствах	211
5.1 Створення комітетів із БЗР	212
5.2 Функції, права й повноваження комітетів із БЗР	213
5.3 Управління комітетами з БЗР	214
6. Загальні механізми консультацій із працівниками та участі працівників у вирішенні питань БЗР	215

1. Вступ	225
1.1 Як урахувати потреби вразливих працівників у законодавстві про БЗР?	226
2. Захист вагітних жінок і жінок, які годують груддю, на роботі	227
2.1 Вступ	227
2.2 Загальний обов'язок роботодавців забезпечити, щоб вагітні жінки та жінки, які годують груддю, не виконували роботу, шкідливу для них або для плоду чи немовляти	228
2.3 Конкретні завдання або обов'язки, які забороняються або дозволяються з обмеженнями для виконання жінками в період вагітності та годування груддю	228
2.4 Оцінювання ризиків	231
2.5 Спостереження за станом здоров'я	232
2.6 Альтернативи небезпечним роботам	233
2.7 Право вагітних жінок відмовитися від виконання небезпечних обов'язків	234
2.8 Приміщення для відпочинку вагітних жінок і жінок, які годують груддю	235
2.9 Перерви для годування немовлят	235
3. Захист працівників з інвалідністю	236
3.1 Як визначається термін «працівник з інвалідністю»?	236
3.2 Чому працівники з інвалідністю є вразливими?	237
3.3 Які правові норми можна передбачити в національному законодавстві?	237
4. Захист молодих працівників, зокрема за допомогою переліку небезпечних робіт	239
4.1 Як визначено терміни «молодий працівник» і «небезпечна дитяча праця»?	239
4.2 Чому молоді працівники є вразливими?	240
4.3 Як національне законодавство може захистити молодих працівників?	240
5. Захист працівників похилого віку/літніх працівників	243
5.1 Чому працівники похилого віку/літні працівники є вразливими?	243
5.2 Які правові норми можна включити в національне законодавство?	244
6. Захист працівників-мігрантів	245
6.1 Як визначається термін «працівники-мігранти»?	245
6.2 Чому працівники-мігранти є вразливими?	246
6.3 Як права працівників-мігрантів на БЗР ураховуються в національному законодавстві й національній політиці?	249
7. Захист домашніх працівників	251
7.1 Як визначається термін «домашні працівники»?	251
7.2 Чому домашні працівники є вразливими?	252
7.3 Аналіз міжнародних і внутрішніх законодавчих актів	252

1. Вступ	265
2. Поняття і сфера дії служб ЗР	267
3. Національна політика щодо служб ЗР	268
4. Організація служб ЗР	269
4.1 Форми діяльності	269
4.2 Механізм фінансування	274
4.3 Розташування	274
4.4 Участь працівників	274
5. Функції служб ЗР	274
5.1 Спостереження за робочим середовищем	275
5.2 Спостереження за станом здоров'я працівників	276
5.3 Інформування, просвіта, професійна підготовка й консультування	277
5.4 Програми першої допомоги, лікування й охорони здоров'я	277
5.5 Інші функції	278
6. Конфіденційне використання даних, отриманих під час виконання службами ЗР своїх функцій	279
7. Умови діяльності	280
7.1 Повноваження, що дають змогу службам ЗР виконувати свої функції	280
7.2 Незалежність і захист від заходів впливу	281
7.3 Засоби	281
7.4 Співпраця з внутрішніми та сторонніми зацікавленими суб'єктами	282
7.5 Акредитація	283

1. Вступ	291
1.1 Обґрунтування: чому країни вирішують регулювати діяльність професій, що стосуються БЗР?	291
1.2 Професіоналізація практиків у сфері БЗР	292
1.3 Багатопрофільний характер професій, що стосуються БЗР	293
1.4 Чіткі умови зайнятості професійних спеціалістів із БЗР	294
1.5 Ключові стратегічні аспекти, що регулюються законодавством	295
2. Ролі, функції, завдання	295
3. Освіта і професійна підготовка	296
4. Акредитація установ, які надають професійну підготовку в галузі БЗР	304
5. Сертифікація	305
6. Постійне підвищення кваліфікації	307
7. Визначені законом вимоги стосовно етики	308
8. Відповідальність професійних спеціалістів із БЗР	309

1. Вступ	317
2. Правові аспекти реєстрації та повідомлення	319
2.1 Реєстрація	319
2.2 Повідомлення	320
2.3 Вимоги до самозайнятих осіб щодо реєстрації та повідомлення	323
3. Критерії реєстрації та повідомлення: визначення термінів	324
4. Перелік професійних захворювань	324
4.1 Структура переліку професійних захворювань	326
4.2 Необхідність регулярного перегляду переліку професійних захворювань	327
4.3 Захворювання професійного характеру, які не включені до переліку професійних захворювань	327
5. Публікування національних статистичних даних із БЗР	329
5.1 Статистичні дані про нещасні випадки на роботі	329
5.2 Статистичні дані про професійні захворювання	330
5.3 Аварійні ситуації	330

1. Вступ	337
2. Призначення інспекторів праці	338
3. Функції інспекторів праці	339
3.1 Основні функції інспекції праці	240
3.2 Додаткові конкретні функції з безпеки та здоров'я на роботі	341
4. Права інспекторів праці	343
4.1 Право безперешкодно проходити на підприємства	343
4.2 Право проводити перевірки та розслідування	345
4.3 Право давати розпорядження і вносити приписи, зокрема право припиняти роботу	349
4.4 Право пропонувати застосування фінансових санкцій або штрафів	353
4.5 Право порушувати та здійснювати судове переслідування	354
5. Захист інспекторів праці під час здійснення ними своїх функцій та повноважень	356
6. Обов'язки та заборони, що поширюються на інспекторів праці	356
6.1 Заборона конфлікту інтересів	357
6.2 Обов'язок зберігати конфіденційність	358
6.3 Обов'язок уникати пошкодження майна	359
6.4 Обов'язок інспекторів праці подавати звіти	359
6.5 Обов'язок органів інспекції праці розробляти щорічні звіти	360

1. Вступ	367
2. Порушення: недотримання положень законодавства про БЗР	368
2.1 Вступ	368
2.2 Елементи складу порушень	368
2.3 Суб'єктивна сторона порушень: злочинний умисел (mens rea)	369
2.4 Порушення, що передбачають сувору відповідальність	370
2.5 Фактори, що обтяжують провину	371
2.6 Типологія порушень у сфері БЗР	372
2.7 Порушення, що не стосуються БЗР, але позначаються на ефективності законодавства про БЗР	375
3. Покарання за порушення у сфері БЗР	381
3.1 Вступ	380
3.2 Органи, які мають право накладати санкції	380
3.3 Принципи, що лежать в основі призначення покарань	381
3.4 Види покарань	381
4. Процесуальні норми	388

1. Основні особливості методів розроблення законодавства	395
1.1 Актуальність	396
1.2 Послідовність	396
1.3 Чіткість, простота й точність	397
1.4 Внутрішня узгодженість	399
1.5 Зовнішня узгодженість	400
1.6 Гендерна нейтральність	401
1.7 Єдиний стиль	402
2. Структура закону про БЗР	402
2.1 Процесуальні положення про забезпечення додержання закону	403
3. Додаткові положення	403
3.1 Преамбула	403
3.2 Використання визначень	404
3.3 Перехідні та прикінцеві положення	407
3.4 Додатки/доповнення	408